

Utbildning under påverkan av coronapandemin:

Sammanställning av centrala
iakttagelser från en förenklad
granskning av 260 grundskolor
och grundsärskolor

Innehållsförteckning

Sammanfattande inledning.....	3
Viktiga avgränsningar	4
Sammanfattande resultat	4
Rektorer bedömer att de generellt har god beredskap för att ställa om undervisningen vid behov	7
Aktiva huvudmän har bistått med riktlinjer och stöd kring skolors hantering av pandemin	7
Rektorer anser att de har relativt god beredskap att bedriva undervisning även vid hög lärar- eller elevfrånvaro	8
Viss förberedelse finns för en eventuell skolstängning men rektorer ser att särskilda utmaningar för flera elevgrupper föreligger.....	11
Rektorer anser inte att kunskapsresultaten påverkats i någon större utsträckning men vissa moment i undervisningen har fått skjutas upp.....	14
Rektorer uppger att de har en god lägesbild av elevers behov av stöd och att stödet i stort sett har kunnat fortgå under pandemin	15
Rektorer bedömer överlag att de har god beredskap att upprätthålla stöd vid omställningar men ser risker kopplade till en eventuell skolstängning.....	16
Många skolor har infört och informerat om åtgärder för att minska smittspridning men det krävs arbete för att skapa uthållighet i dessa åtgärder.....	18
Elever uppger att det inte förekommer någon utbredd oro men individuell kartläggning saknas på många håll.....	21
Överlag en god dialog med vårdnadshavare vid omställningar med anledning av den pågående pandemin	22
Rektorer har sett behov av tätare uppföljning av elevers frånvaro och uppsökande kontakt med oroliga vårdnadshavare	25
Avslutande diskussion.....	28
Bilaga.....	30
Urval och genomförande	30
Bakgrundsinformation	31

Sammanfattande inledning

Sverige är ett av få länder i Europa vars grundskolor och grundsärskolor inte stängde i samband med att covid-19 pandemin utbröt under våren 2020. Denna rapport bidrar med en viktig lägesbild från första halvan av höstterminen 2020 av hur rektorer och elever själva bedömer att skolan har hanterat denna situation och de omställningar som pandemin dithills medfört. Rapporten bygger på rektorernas och elevernas egna skattningar av vad de anser fungerat bra samt de utmaningar som de anser kvarstår, med fokus på undervisningen och arbetet med att främja elevernas närvaro i skolan. Granskningen har haft sin grund i förordningen om utbildning på skolområdet och annan pedagogisk verksamhet vid spridning av viss smitta (SFS 2020:115).

I granskningen genomfördes telefonintervjuer med 247 utvalda rektorer från grundskolan och 13 rektorer från grundsärskolan och ett urval av elevrepresentanter¹ från 237 skolor, främst från grundskolan, under vecka 35–42. Under intervjun fick rektorerna och eleverna även göra egna skattningar av hur arbetet har gått och vilka eventuella utmaningar som kvarstår inför höstterminen. Det underlag som ligger till grund för rapporten är svar på de kartläggande skattningsfrågorna som samtliga skolor som ingått i granskningen besvarat och en kvalitativ analys från intervjuer med 50 skolor (45 grundskolor och 5 grundsärskolor) från perioden vecka 35–37.² Därutöver har detta kompletterats med 8 grundsärskolor från senare veckor, vilket innebär att samtliga 13 grundsärskolor i urvalet och totalt 58 skolor har ingått i den kvalitativa analysen.³

Detta är den första förenklade granskning som Skolinspektionen genomfört av hur rektorer och elever bedömer verksamheten inom grundskola och grundsärskola till följd av den pågående pandemin.

Skolinspektionens förhoppning är att denna rapport kan bidra med lärdomar även för andra skolor än de som ingått i granskningen, genom att belysa de områden som framstår som särskilt utmanande i grundskolors och grundsärskolors hantering av pandemin och de arbetssätt som fungerat särskilt väl.⁴

¹ På varje skola genomfördes en gruppintervju med vanligtvis fyra elever. Oftast var det elever från elevrådet som representerade skolans elever i intervjun. Det var rektor på skolan som avgjorde om elever skulle intervjuas i granskningen. På 23 skolor genomfördes inga sådana elevintervjuer. Elevintervjuerna omfattade inte alla granskningens områden utan fokuserade främst på elevernas perspektiv på skolornas arbete för att motverka smittspridning, hantering av oro samt främjande av närvaro.

² Förskoleklassen har ingått i granskningen, men behandlas inte i denna rapport då särskilda regleringar gäller för denna verksamhet och då få utmärkande iakttagelser som endast gäller förskoleklassen har framkommit i granskningen.

³ Arbetet med granskningen av grundskolornas och grundsärskolornas påverkan av pandemin och denna rapport har skett under projektledning av Helena Olivestam Torold och Lars Thornberg, verksamhetsutvecklare vid GD-staben. Huvudskribent för rapporten har varit Jenny Nilsson Folke, utredare vid Enheten för analys.

⁴ För en mer djupgående beskrivning av framgångsfaktorer och utmaningar när det gäller distansundervisning hänvisas till resultaten från Skolinspektionens tidigare uppföljning av gymnasieskolans arbete; *Gymnasieskolans distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*, dnr SI 2020:3264.

Viktiga avgränsningar

Det är viktigt att betona att granskningen inte genomfördes som en ordinarie inspektion av Skolinspektionen utan istället tog formen av en lärande och framåtsyftande granskning som fokuserar på rektorernas och elevernas egna bedömningar av hur arbetet har fungerat. Skolinspektionen har alltså inte gjort några självständiga prövningar av dessa bedömningar. Anledningen till att granskningen genomfördes i denna förenklade form var att Skolinspektionen var mån om att inte belasta skolan och dess personal i det ansträngda läge som pandemin innebär. Detta var också anledningen till att lärare och elevhälsa inte intervjuats i granskningen, vilket innebär att viktiga bilder från skolan arbete saknas i rapporten.

Samtidigt finns det ett värde i att förmedla rektorers och elevers berättelser av skolornas arbete och beredskap i denna speciella situation, och att Skolinspektionen sätter dessa resultat i ett sammanhang. Ett central syfte med rapporten är därför att bidra med positiva exempel och ett lärande för hur undervisning kan bedrivas under pandemin med god kvalitet.

Det är också viktigt att betänka att Skolinspektionens granskning genomfördes i ett läge då smittspridningen av covid-19 i Sverige var lägre än då denna rapport publiceras, sedan granskningen avslutades har smittspridningen nu ökat betydligt. Rektorer och elever har alltså bedömt pandemins påverkan på verksamheten utifrån ett annat läge än vad som nu råder.

Urvalet av skolor i granskningen är inte slumpmässigt utan har syftat till att fånga variation hos skolor i landet. Den bild som de tillfrågade rektorerna och eleverna ger är därmed inte generaliserbar till alla skolor i Sverige, men kan ge ett viktigt underlag kring hur många skolor arbetar med de granskade områdena.

Sammanfattande resultat

Utifrån de bedömningar rektorer och elever själva gjort visar granskningens resultat att det på många av landets grundskolor och grundsärskolor pågått ett intensivt arbete för att hantera de omställningar som krävts med anledning av pandemin. Granskningen ger en bild av att huvudmän för såväl grundskolan som grundsärskolan har varit aktiva i att förse skolorna med stöd och riktlinjer för hur omständigheterna kopplade till pandemin ska hanteras. Elevhälsan tycks också ha varit en nyckelresurs i skolors hantering av pandemin.

Många skolor uppger också att de har utvecklat strategier och en god beredskap för att hantera en hög lärar- och elevfrånvaro. Skolor berättar hur de i stor utsträckning skapat flexibla lösningar för att hantera elevfrånvaro genom att förbereda för eller pröva att undervisa elever på distans⁵ och/eller genom att förse elever med uppgifter och material att arbeta med hemifrån. Denna flexibilitet kan tänkas ha mildrat effekten av pandemin, både genom att tillgängliggöra undervisningen för elever som annars skulle varit frånvarande och genom att minska risken för att elever sprider smitta vidare genom att vara i skolans lokaler

⁵ Med distansundervisning avses i denna rapport undervisning som sker via digitala verktyg där lärare och elev är åtskilda i rum men inte i tid, eller i både rum och tid.

med symptom. Omständigheterna som pandemin medfört har samtidigt enligt rektorerna inneburit påfrestning för lärare och annan personal.

Skolinspektionen kan se ett antal områden som framstår som särskilda utmaningar för grundskolorna och grundsärskolorna. Det handlar dels om att skolorna aktivt behöver följa upp vilken inverkan den ökade frånvaron hos elever och personal har haft på elevernas utbildning, dels om att hitta former för att följa upp elevernas kunskapsutveckling även vid en hög elev- och lärarfrånvaro samt vid en eventuell skolstängning. Skolorna behöver också arbeta mer proaktivt för att identifiera förekomst av oro hos eleverna genom exempelvis individuella kartläggningar. Slutligen krävs ytterligare kraftsamling för att skapa uthållighet i efterlevnaden av de åtgärder som införts för att motverka smittspridning, i synnerhet avseende åtgärder för att hålla avstånd och minska trängsel i skolans lokaler.

Som tidigare nämnts genomfördes inte granskningen som en ordinarie inspektion av Skolinspektionen utan tog formen av en lärande och framåtsyftande granskning som bygger på rektorernas och elevernas egna bedömningar. Skolinspektionen har alltså inte gjort några självständiga provningar av dessa bedömningar som sammanfattas nedan.

Rektorer ger uttryck för att:

- Flertalet grundskole- och grundsärskolerektorer beskriver att de har en god beredskap för att hantera de omställningar som krävs med anledning av pandemin och att de i stor utsträckning fått stöd i detta arbete från skolornas huvudmän.
- Flera av skolorna har erfarit ökad såväl personal- som elevfrånvaro under våren. Skolorna har dock på flera sätt stärkt arbetet med att följa upp frånvaro. De har också utvecklat olika strategier för att hantera detta genom högre grad av samverkan mellan lärare, beredskap för omorganisering och olika lösningar för att elever ska kunna delta i undervisning hemifrån. Lärare har enligt rektorerna upplevt en fortsatt ökad arbetsbelastning under pandemin, vilket huvudmän behöver ha med i sina riskbedömningar och fortsatta planering.
- Viss förberedelse finns för en eventuell skolstängning genom att många grundskolor planerat för eller prövat att undervisa genom digitala verktyg. Rektorer ser dock särskilda utmaningar vad gäller yngre elever och elever i behov av särskilt stöd. Rektorer ser också att det kompensatoriska uppdraget blir ännu svårare att genomföra vid en eventuell skolstängning och att elevers olikvärdiga förutsättningar i tillgång till digitala verktyg kan påverka deras möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen.
- Grundsärskolerektorer har i mindre utsträckning planerat för en skolstängning då de menar att det för deras elevgrupp inte är lämpligt eller möjligt att bedriva undervisning med kvalitet på distans.
- Många rektorer har gjort en analys av hur kunskapsresultaten har påverkats av omständigheter kopplade till pandemin, och de menar att resultaten inte har visat på någon större påverkan. Däremot har vissa moment i undervisningen fått skjutas upp, främst av smittskyddsskäl.

- Merparten av rektorer uppger att de har en god lägesbild av elevers behov av stöd och att få nya stödbehov uppkommit kopplat till pandemin. Rektorer bedömer också att de har god beredskap för att upprätthålla stöd vid omställningar kopplade till pandemin, men ser att stödbehov kan förändras eller utökas vid en eventuell skolstängning
- Många skolor har intensifierat sin information till vårdnadshavare om skolans arbete under pandemin och merparten av rektorer upplever att det finns en god dialog med vårdnadshavare, som i vissa fall till och med har utvecklats under pandemin. Det finns skolor som har strategier för att nå ut med information på flera språk. Samtidigt finns det andra som saknar motsvarande strategier och ger uttryck för att det är en utmaning att nå fram till vissa vårdnadshavare som inte har svenska som sitt modersmål, i synnerhet om en skolstängning skulle bli aktuell.
- Rektorer i såväl grundskola som grundsärskola har sett behov av uppsökande kontakt med oroliga vårdnadshavare. Genom tydlig information om skolans arbete för att motverka smittspridning, skolpliktens betydelse och ett tillgängligt och lyhört förhållningssätt menar rektorer att de har lyckats få nästan alla vårdnadshavare trygga med att låta eleverna återvända till skolan. Det kan dock finnas enstaka elever som fortfarande hålls hemma, men då handlar det enligt rektorerna om speciella omständigheter. Skolinspektionen ser att rektorer har rika exempel på hur nya former av uppföljning av frånvaro utvecklats

Elever ger uttryck för att:

- Såväl grundskolor som grundsärskolor har på ett aktivt sätt infört och informerat om åtgärder för att minska smittspridning. Elever är i större utsträckning än rektorer ifrågasättande till efterlevnaden av vissa åtgärder. Trängsel i skolans lokaler och svårighet att hålla avstånd framstår som särskilda utmaningar i arbetet för att motverka smittspridning.
- Elever uppger att det inte förekommer någon utbredd oro kring pandemin och att de ofta vet vem de ska vända sig till om de känner sig oroliga. Samtidigt efterlyser elever ett mer proaktivt och uppsökande arbete från skolans sida för att identifiera och stödja de elever som upplever oro, och att detta arbete ska ske på individnivå.

Rektorer bedömer att de generellt har god beredskap för att ställa om undervisningen vid behov

Den bild som förmedlas av rektorer i granskningen är att många grundskolor och grundsärskolor förberedde sig under våren genom att göra riskbedömningar och upprätta planer för hur olika scenarier ska hanteras vid olika grader av elev- och personalfrånvaro eller om en stängning av skolan skulle bli aktuell. I vissa fall fanns krisplaner sedan tidigare som kunde uppdateras när pandemin utbröt. Många skolor inrättade också samverkans- eller beredskapsgrupper med nyckelpersoner som träffats regelbundet för att stämma av läget och ta ställning till eventuella förändringar i verksamheten. Vanligen var frekvensen på dessa träffar högre under våren än vad som beskrivs vara fallet i höst. En rektor berättar exempelvis att de gått från dagliga till veckovisa möten. I några fall arrangerades också utbildningsdagar för personalen tidigt under pandemiutbrottet där de bland annat arbetade med att planera för hur undervisningen skulle ställas om i olika situationer och ge möjlighet till nödvändig kompetensutveckling.

Aktiva huvudmän har bistått med riktlinjer och stöd kring skolors hantering av pandemin

Flertalet rektorer från såväl grundskolan som grundsärskolan anser att de tidigt under pandemin fått ett gott stöd från huvudmannen kring hur skolan ska hantera pandemin. Många rektorer berättar att huvudmannen organiserat regelbundna träffar för att göra gemensamma riskbedömningar och upprätta planer för hur pandemin kan hanteras. Rektorer framhåller att det har varit en fördel att kunna dela erfarenheter med andra rektorskollegor, däribland rektorer från gymnasieskolan som haft erfarenhet av undervisning på distans. Huvudmännen har bland annat bistått med stöd kring hur undervisningen kan upprätthållas på distans och vid hög elev-/lärarfrånvaro, gett förslag på åtgärder för att minska smittspridning samt tagit fram riktlinjer för hur exempelvis skolavslutning och simundervisning kan arrangeras. I vissa fall har huvudmännen också gett information om digitala hjälpmedel och bistått med support kring distansundervisning samt gett förslag på färdiga lektionsplaneringar för att underlätta vid läraryfrånvaro. Vissa huvudmän har haft en utsedd grupp som har haft ett övergripande planeringsansvar kopplat till pandemin med uppgift att stötta skolorna i deras planering. Huvudmän har också i många fall haft utsedda nyckelkompetenser, såsom centrala skolläkare och skolsköterskor, som har kunnat bistå skolorna med stöd i smittskyddsarbetet. I det urval av skolor som varit föremål för den kvalitativa analysen har det inte framkommit att det är några rektorer, varken från grundskola eller grundsärskola, som är missnöjda med huvudmannens stöd.

Rektorer anser att de har relativt god beredskap att bedriva undervisning även vid hög lärar- eller elevfrånvaro

Vårterminens pandemiutbrott innebar att många skolor ställdes inför eller förväntade en situation med hög frånvaro hos såväl elever som personal, vilket tycks ha inneburit att många skolor utvecklade strategier för att hantera en sådan situation. Diagrammen nedan (diagram 1 och 2) visar att en relativt stor andel av rektorerna har erfarenhet av ökad frånvaro bland såväl lärare som elever under våren. Av svaren att döma tycks rektorer som är verksamma i storstäder och storstadsnära kommuner i större utsträckning än övriga erfara en ökad frånvaro. Svartalternativet både ökad och minskad frånvaro avser att frånvaron varierat på skolan under perioden, alltså att det finns en skiftande bild.

Diagram 1. Hur har frånvaron under våren sett ut bland lärarna på grund av pandemin? Uppdelat på kommuntyp.

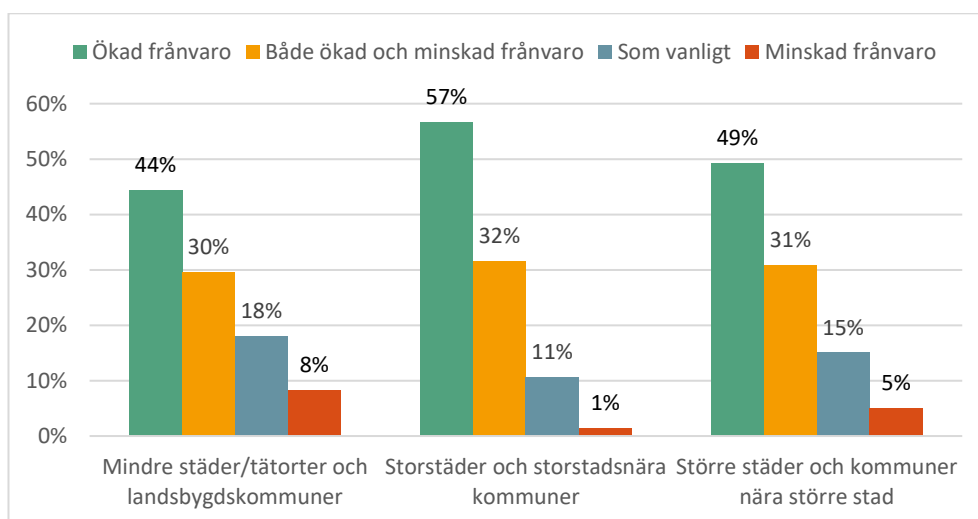
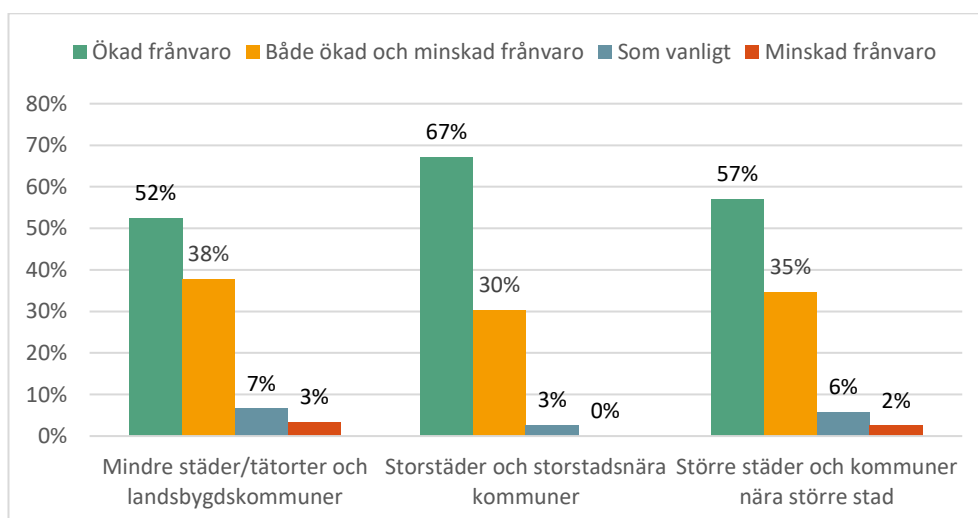

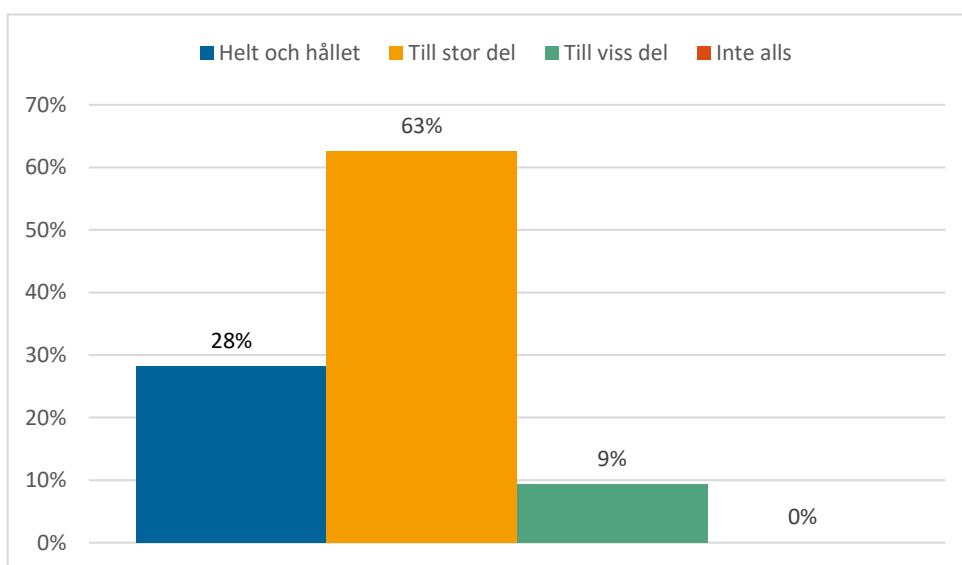
Diagram 2. Hur har frånvaron under våren sett ut bland eleverna på grund av pandemin? Uppdelat på kommuntyp.

Rektorer bedömer i relativt stor utsträckning att det finns en god beredskap för att bedriva undervisning med kvalitet även vid hög lärar- eller elevfrånvaro.

Diagrammet nedan (diagram 3) visar att nära tre av tio rektorer anser att skolan helt och hållet har beredskap för att kunna bedriva undervisningen med kvalitet även om det uppstår en hög lärar- eller elevfrånvaro. Drygt sex av tio anser att skolan till stor del har beredskap, medan nära en av tio anser att skolan endast till viss del har en sådan beredskap. Bland de skolor som ingår i urvalet för granskningen framträder en viss skillnad utifrån huvudmannatyp, där rektorer för skolor med enskilda huvudmän skattar beredskapen något högre än rektorer för skolor med offentliga huvudmän.

Diagram 3. I vilken utsträckning skattar du som rektor att skolan har beredskap för att kunna bedriva undervisningen med kvalitet även om det uppstår en hög lärar- eller elevfrånvaro?⁶

Många skolor har behövt omorganisera för att hantera lärarfrånvaro

Flera rektorer från såväl grundskolan som grundsärskolan beskriver att de tagit fram och/eller uppdaterat planer för hur lärarfrånvaro ska hanteras, ibland som en del av huvudmannens övergripande plan, där det framgår vem som ersätter vem vid frånvaro. På flera håll uppger rektorer att de även planerat för den händelse att de själva skulle bli frånvarande under en längre tid. I vissa fall har rektorn också utsett någon ur personalen som har ett särskilt samordningsansvar för att hantera lärarfrånvaro och säkerställa att alla elever får den undervisning de är berättigade till. Rektorer beskriver också att de under perioder av hög frånvaro hos såväl elever som personal, på daglig basis har fått inventera vilka elever och lärare som är frånvarande och omdirigera lärare utifrån elevantal och behov. Rektorer beskriver också att de ibland har fått omorganisera och slå samman klasser tillfälligt eller gjort schematekniska förändringar för att möjliggöra en sammanslagning av grupper vid lärarfrånvaro. Det har dock påpekats i intervjuer med elevrepresentanter att dessa åtgärder kan skapa oro ur ett smittspridningshänseende.

Flera rektorer från grundskolan och i synnerhet från grundsärskolan, framhåller vikten av att skapa stabilitet och kontinuitet även vid lärarfrånvaro. På vissa håll

⁶ Diagrammen är genomgående rensade för svarsalternativen "inget svar" och "ej aktuellt på skolan".

uppper rektorer att de har utökat grundbemanningen under pandemin för att ta höjd för eventuell lärarfrånvaro. På vissa skolor har man sett över sin tillgång till vikarier och om möjligt anställt egna vikarier samt uppdaterat information till vikarierna för att de ska vara insatta i lärarnas planering och ha god kännedom om elevgruppen. Andra rektorer uppper att de har undvikit att ta in vikarier och istället nyttjat annan personal som är känd för eleverna sedan tidigare, såsom fritidspersonal, elevhälsa eller lärarassistenter (som i sin tur fått ersättare i form av vikarier). I vissa fall har specialpedagoger/speciallärare nyttjats som vikarier vid lärarfrånvaro, men flera rektorer uppper att de försöker undvika detta då de behövs för sin ordinarie uppgift. Flera rektorer framhåller att elever i behov av särskilt stöd och/eller elever i yngre årskurser har prioriterats när det gäller bemanningen av lärare.

Det finns exempel på skolor där lärare getts möjlighet att undervisa på distans vid milda symptom eller om läraren tillhör en riskgrupp. Ibland har detta skett genom att viss personal (exempelvis en lärarassistent eller fritidspedagog) har funnits tillgänglig i klassrummet för att ge stöd. En rektor från grundsärskolan berättar att de övervägt olika lösningar vid personalfrånvaro som att korta eller förlänga skoldagen, förlägga undervisning under lov och nyttja tid från fritidshemmet eller elevernas korttidstillsyn.

De utmaningar som rektorer ger uttryck för handlar om att det, trots goda strategier för att hantera lärarfrånvaro, finns en smärtgräns för hur hög personalfrånvaro skolor kan hantera. En rektor berättar att de planerat för frånvaro för högst en fjärdedel av personalen. Rektorer uppper också att det har varit en utmaning att hinna introducera ny personal i nya rutiner och digitala verktyg under pandemin. Ytterligare en utmaning, som återkommer längre fram i rapporten, är hur elevhälsans arbete och i synnerhet specialpedagogiskt stöd, ska upprätthållas vid långvarig frånvaro hos specialpedagog eller speciallärare.

Hög grad av samverkan och samplanering underlättar hantering av lärarfrånvaro

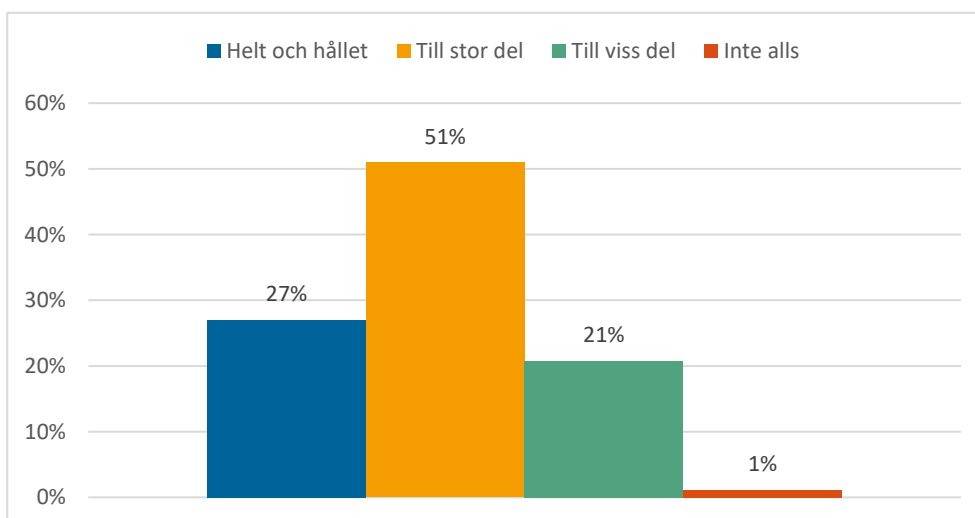
Skolor har också på andra sätt organiserat för att kunna hantera en hög lärarfrånvaro. I vissa fall handlar det om arbetssätt som funnits sedan tidigare men som förstärks då de framstår som särskilt fördelaktiga för att hantera rådande situation. I andra fall handlar det om att skolan har sett behov av att utveckla nya arbetssätt. Merparten av rektorer från såväl grundskolan som grundsärskolan lyfter fram vikten av samverkan mellan lärare och gemensam samplanering i arbetslag/ämneslag under en längre period, för att lärarna ska ha god kännedom om varandras planering och ha möjlighet att täcka upp för varandra vid frånvaro. Denna planering görs, i många fall i större utsträckning än tidigare, tillgänglig digitalt och utformas på ett sådant sätt att det är lätt för andra lärare att ta över undervisningen och för elever att vid behov följa med i undervisningen hemifrån. Vissa rektorer påpekar att detta arbetssätt även underlättat för rektorer att följa upp lärarnas undervisning och utöva sitt pedagogiska ledarskap. Även vikten av sambedömning framhålls kopplat till situationen med lärarfrånvaro. De skolor som redan har så kallade tvålärarsystem menar att denna organisation har skapat goda förutsättningar för kontinuitet trots lärarfrånvaro. Däremot tycks det vara en särskild utmaning att skapa samarbete över stadiegränserna. Rektorer från grundsärskolan framhåller personaltätheten och en nära samverkan kring eleverna som aspekter av organisationen som underlättar vid personalfrånvaro. De betonar

också vikten av att använda för eleverna välkänd personal och bibehålla rutiner i möjligaste mån.

Viss förberedelse finns för en eventuell skolstängning men rektorer ser att särskilda utmaningar för flera elevgrupper föreligger

Rektorer ger uttryck för att många skolor har planerat för scenariot hel eller delvis skolstängning, men på några skolor behöver detta arbete utvecklas. Av diagrammet nedan (diagram 4) framgår att drygt en av fyra rektorer bedömer att skolan helt och hållet har beredskap för att bedriva undervisningen med fortsatt kvalitet om en skolstängning skulle bli aktuell. Strax över hälften av rektorerna bedömer att de till stor del har en sådan beredskap medan drygt en av fem rektorer bedömer att skolan till viss del eller inte alls har sådan beredskap. Även här kan skillnader utifrån huvudmannatyp ses i det urval av skolor som varit föremål för granskningen, där rektorer för skolor med enskilda huvudmän skattar beredskapen högre än rektorer för skolor med offentliga huvudmän. Det finns också skillnader utifrån skolornas elevsammansättning, där rektorer för skolor med högre andel elever med utländsk bakgrund skattar beredskapen lägre än rektorer för skolor med lägre andel elever med utländsk bakgrund. En rektor förklarar att det inte finns en färdig plan för hur undervisningen ska bedrivas vid en stängning utan att hög lärarfrånvaro har gjort att befintlig undervisning har prioriterats. Några rektorer berättar också att de tagit fasta på att risken för en skolstängning bedöms vara mycket låg, särskilt för de lägre årskurserna, och att de därför istället koncentrerat sig på andra scenarier.

Diagram 4. I vilken utsträckning skulle du som rektor skatta att skolan har beredskap för att kunna bedriva undervisningen med fortsatt hög kvalitet om det blir aktuellt att stänga skolan och gå över till distansundervisning?

De skolor som har förberett för en hel eller delvis stängning har bland annat tagit fram schemamallar för hur en skoldag kan se ut med hållpunkter för upprop och avstämningar under skoldagen, som kan tas i bruk om distansundervisning skulle bli aktuellt. Någon skola har tagit fram filmer och handledningsmaterial för lärare, elever och vårdnadshavare kring hur distansundervisning ska ske. En annan rektor berättar att skolan utarbetat information till vårdnadshavare om hur de kan ge stöd till sina barn om det skulle bli aktuellt med distansundervisning. På många

skolor har den plan som tagits fram differentierat mellan vilken typ av undervisning som skulle vara lämplig för vilka årskurser.

Flertalet rektorer på skolor som omfattar lägre årskurser, främst lågstadiet, uppger att det är en utmaning att hitta arbetsätt och former för hur elever i dessa årskurser ska få sin rätt till utbildning tillgodosedd vid en eventuell skolstängning. Rektorer påpekar att det inte är lämpligt att bedriva undervisning med de yngre eleverna på distans då de har ett mycket större behov av att en lärare fysiskt leder skolarbetet och dessutom har ett stort behov av social interaktion. Yngre elevers möjligheter till distansundervisning är också, menar flera rektorer, avhängig vilken omsorg de har hemma. Några rektorer berättar att de har inventerat vilka vårdnadshavare till yngre elever som behöver stöttning vid distansundervisning och vilka som arbetar hemifrån och kan bistå sina barn med skolarbetet. Flertalet rektorer uppger att de planerar för att yngre elever ska få möjlighet att komma till skolan vid en eventuell stängning.

En annan utmaning som lyfts fram är svårigheten att upprätthålla skolans kompensatoriska uppdrag vid en hel eller delvis stängning. Flera rektorer lyfter fram vissa elevgrupper som särskilt sårbara i en sådan situation, då främst elever som ännu inte erövrat det svenska skolspråket och som därmed har större behov av ett aktivt lärarstöd. Även för elever i behov av särskilt stöd eller extra anpassningar framstår det som en utmaning med distansundervisning, vilket kommer att beskrivas längre fram i rapporten. Rektorer betonar också att det kan uppstå särskilda svårigheter för elever med socialt utmanande hemmiljö.

Det finns rektorer från grundsärskolan som uppger att de upprättat en plan för hur en skolstängning skulle hanteras och även förberett för att eleverna ska kunna delta i distansundervisning med stöd från skolpersonal och vårdnadshavare. Överlag påpekar grundsärskolans rektorer emellertid att det för deras verksamhet och elevgrupp i huvudsak inte är lämpligt eller möjligt att bedriva undervisning med kvalitet på distans, varför de i mindre utsträckning än grundskolans rektorer planerat för en stängning. I vissa fall har huvudmannen signalerat till rektorerna att särskolan ska prioriteras om en generell stängning skulle bli aktuell, för att de i möjligaste mån ska kunna hålla verksamheten öppen för eleverna.

Många skolor har skapat flexibla lösningar för att tillgängliggöra undervisningen för elever som annars riskerar frånvaro

Den bild som framträder genom intervjuer med rektorer är att grundskolor och grundsärskolor i stor utsträckning öppnat upp för flexibla lösningar i undervisningen för elever som annars riskerar att bli frånvarande. Flera grundskolor har under våren, i olika utsträckning, prövat att undervisa på distans, vilket rektorer menar skapat lärdomar som de kan dra nytta av om det skulle bli aktuellt med en skolstängning. Det har företrädesvis handlat om att tillgängliggöra undervisning för elever i de högre årskurserna som varit hemma med milda symptom eller som själva tillhör eller har en familjemedlem som tillhör en riskgrupp. I dessa fall har undervisningen samtidigt fortgått i skolans lokaler. Vissa skolor har också börjat med undervisning efter skoltid eller i något fall även under helger. För att underlätta för de elever som behöver följa undervisningen hemifrån har vårdnadshavare getts möjlighet att hämta material som eleverna kan arbeta med. På någon skola ställde personalen ut korgar utanför skolan med arbetsmaterial som vårdnadshavare kunde hämta på morgonen och lämna in vid slutet av dagen. En rektor för grundsärskolan berättar att de skapat individuella

lösningar för infektionskänsliga elever som behöver vara hemma eller i sitt boende, då lärare istället besökt eleven för att genomföra undervisningen.

Utifrån rektorers utsagor verkar det således ha funnits ett utrymme för att tillhandahålla distansundervisning för elever med milda symptom under våren men att detta inte sker i samma utsträckning under höstterminen, om det inte råder särskilda omständigheter kring eleven. Det finns dock skolor i granskningen som även under höstterminen erbjuder elever med milda symptom möjlighet att följa undervisningen hemifrån. Någon skola spelar in och webbsänder samtliga lektioner för att ge möjlighet för elever som är frånvarande på grund av milda symptom att i realtid följa undervisningen hemifrån.

Lärare har enligt rektorerna upplevt en fortsatt ökad arbetsbelastning under pandemin, när de både har behövt upprätthålla undervisning i skolan och samtidigt undervisa på distans eller förse elever med genomtänkt material att kunna arbeta med hemifrån. Flera rektorer menar att de tagit med detta i sina riskbedömningar och tagit fasta på denna risk i sin planering. På någon skola gjordes riskbedömningen kring lärarnas arbetsbörda tillsammans med skyddsombud och fackliga representanter. Ett sätt att förebygga en ökad arbetsbörda som tillämpats på några skolor är att skapa en arbetsfördelning där viss personal är beredda att ta ett större ansvar för eventuell distansundervisning och annan personal tar ett större ansvar för undervisningen på plats i skolan. I någon skola är planen att fritidshemspersonal tar över undervisningen för elever som har vårdnadshavare med samhällsviktiga funktioner medan lärare sköter distansundervisningen. På vissa skolor har lärare fått avsatt tid för att kunna ge eleverna digitalt stöd eller för att ta fram en planering för undervisning på distans. Andra lösningar har varit att skapa mindre lärarteam som kan undervisa ämnesvis på distans.

Stark digital utveckling på majoriteten av skolor

Den bild som förmedlas av grundskolerektorer i granskningen är att det på majoriteten av skolor skett ett stort utvecklingsarbete vad gäller möjligheter till digital undervisning och att den digitala utvecklingen påskyndats av omständigheter kopplade till pandemin. Digitala verktyg och system har i större utsträckning gjorts tillgängliga för elever och lärare. På många håll har lärare fått utbildning i att använda digitala verktyg, ibland med hjälp av skolans IT-pedagog. Rektorer och elevrepresentanter berättar att lärare i stor utsträckning gått igenom och övat på att använda de digitala verktygen tillsammans med eleverna för att alla ska vara förberedda om distansundervisning skulle bli aktuellt. Elever har fått pröva att göra uppgifter hemifrån eller delta i undervisning under en lektion där läraren befunnit sig i ett annat rum. Flera rektorer uppger att de har inventerat tillgång till datorer och internetuppkoppling i elevernas hemmiljö och vid behov lånat ut utrustning. Rektorer menar överlag att lärarnas digitala kompetens har ökat och att såväl lärare som elever i större utsträckning är bekväma med att använda digitala verktyg i undervisningen, utifrån vårterminens erfarenheter. En rektor från grundsärskolan framhåller att det sedan tidigare finns en vana att arbeta med digitala hjälpmedel och teknik inom grundsärskolan samt att utbildningsinsatser har genomförts för personal och elever.

Samtidigt uppger rektorer att det finns skillnader bland lärare när det gäller vana och trygghet med att använda digitala verktyg och att det på vissa håll finns behov av kompetenshöjning i detta avseende. På några skolor är utbildningsinsatser för lärare planerade men ännu inte genomförda. En rektor påpekar att vårens

erfarenheter gjort att behov av revideringar av skolans digitaliseringsplan blivit uppenbara. Flera rektorer lyfter också som en utmaning att det finns en olikvärdighet bland eleverna när det gäller tillgång till digitala verktyg, både i hemmiljön och i skolan. I vissa skolor har fler datorer köpts in medan det finns andra som uppger att de fortfarande saknar nödvändig utrustning.

Rektorer anser inte att kunskapsresultaten påverkats i någon större utsträckning men vissa moment i undervisningen har fått skjutas upp

Flertalet rektorer från såväl grundskolan som grundsärskolan uppger i intervjuer med Skolinspektionen att de har analyserat hur kunskapsutvecklingen påverkats av vårens situation, men få menar att elevernas kunskapsutveckling påverkats negativt i någon större utsträckning. De rektorer som nämner att kunskapsresultaten har påverkats negativt i viss utsträckning anser att detta främst gäller för enskilda elever och inte skolans samlade resultat. I några fall anger även rektorer att kunskapsresultaten påverkats i positiv riktning. Någon rektor påpekar därutöver att de inställda nationella proven har försvårat bedömningen i vissa ämnen, då möjligheten att särskilt beakta och göra jämförelser med resultaten av nationella prov försvann.

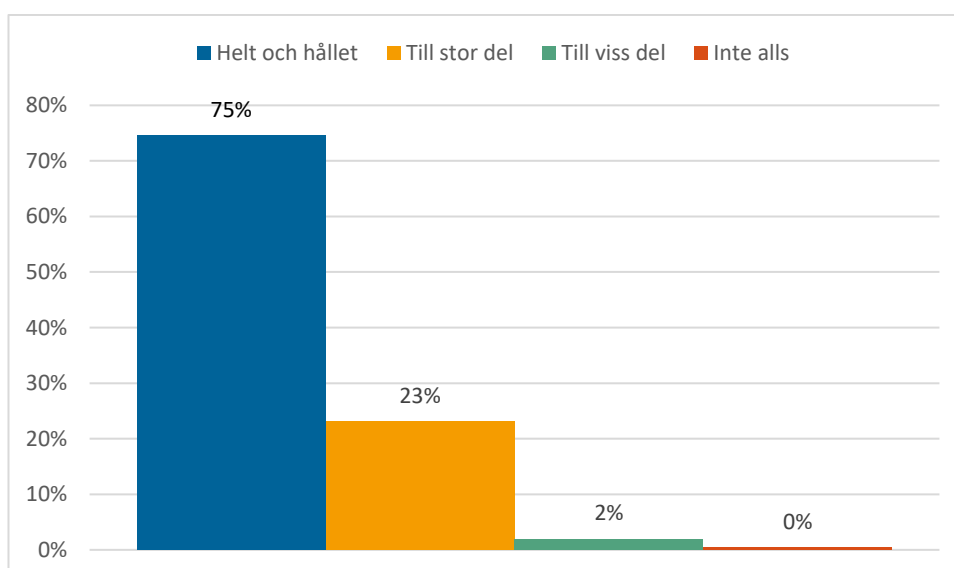
Rektorer från flera skolor uppger att de ger elever som har haft en längre frånvaro möjlighet att på olika sätt ta igen missad undervisningstid genom att tillhandahålla läxhjälpstid, uppgifter för hemarbete eller extra ämnestid varje vecka. På någon skola har lärare under hösten fått tid för att ta fram stödlektioner till de elever som behöver det. I vissa fall har lovskola förekommit som ett sätt att kompensera utebliven undervisning.

Rektorer framhåller också att vissa moment har varit svåra att genomföra under pandemin, såsom praktisk arbetslivsorientering (PRAO) och simundervisning, som har fått skjutas upp till höstterminen. Likaså menar vissa rektorer att det är svårare att arbeta med läroplanens övergripande värden genom att aktiviteter knutna till dessa uppdrag, såsom studiebesök, har ställts in. Därtill uppger en stor andel rektorer, vilket tydliggörs i diagram 2, att det funnits en ökad frånvaro bland elever under våren. Flera rektorer uppger i intervjuer med Skolinspektionen att det finns ett behov av att under höstterminen systematiskt kartlägga om det finns moment eller aktiviteter som behöver repeteras eller som elever kan ha missat under våren. Det är också en utmaning att säkerställa att elevernas kunskapsutveckling fortgår även under distansundervisning eller efter en period av frånvaro. En rektor påpekar, kopplat till en situation då lärare undervisar hemifrån på grund av milda symptom eller för att de tillhör en riskgrupp, att uppföljningen av elever försvåras när lärare inte befinner sig på plats i skolan.

Rektorer uppger att de har en god lägesbild av elevers behov av stöd och att stödet i stort sett har kunnat fortgå under pandemin

Utifrån de omständigheter som pandemin medfört, uppger majoriteten av rektorer att de har en god lägesbild av elevers behov av stöd⁷ och att få nya stödbehov har uppkommit kopplat till pandemin. Av diagrammet nedan (diagram 5) framgår att tre av fyra rektorer helt och hållet anser att skolan har en god lägesbild av vilka elever som är i behov av någon form av stödinsats på grund av den pågående pandemin. Nära en av fyra rektorer anser att skolan till stor del har en aktuell lägesbild av vilka elever som är i behov av någon form av stödinsats på grund av den pågående pandemin.

Diagram 5. I vilken utsträckning skulle du som rektor skatta att ni har en aktuell lägesbild av vilka elever som är i behov av någon form av stödinsats på grund av den pågående pandemin?

Flertalet rektorer hänvisar till att skolans etablerade rutiner för att följa upp elevers behov av särskilt stöd och extra anpassningar i stor utsträckning kunnat efterlevas under pandemin. På flera skolor anger rektorer att uppföljningen av elever med behov av stöd intensifierats under pandemin. Rektorer hänvisar till att de har regelbundna och täta möten mellan elevhälsa, lärare/mentorerna och skollledning för att systematiskt kunna fånga upp förändrade stödbehov. I vissa fall har diskussioner också skett med central elevhälsa. Grundsärskolerektorer framhåller att det finns ett sedan tidigare etablerat nära samarbete mellan personalen, elevhälsan och även andra insatser utanför skolan som möjliggör att förändringar i elevers stödbehov kan följas upp.

Till stor del uppger grundskolerektorerna att elever i behov av stöd har fått det stöd som varit planerat, även om det på vissa håll fanns frånvaro hos personal som påverkade möjligheter att ge stöd under en period. I vissa fall har stödet till eleverna getts på ett annat sätt än tidigare, exempelvis genom att specialpedagog/speciallärare har undervisat via digital länk. Flera rektorer beskriver också att specialpedagog/speciallärare har haft ett särskilt ansvar för att följa upp

⁷ Med begreppet stöd avses såväl särskilt stöd som andra former av stöd.

och tillgodose behoven hos de elever i behov av stöd som haft långvarig frånvaro under våren. På någon skola berättar rektor att specialpedagog har upprättat individuella planer för att elever som har haft lång frånvaro ska kunna ta igen missad undervisning och också tillhandahållit enskild undervisning vid återkomst till skolan.

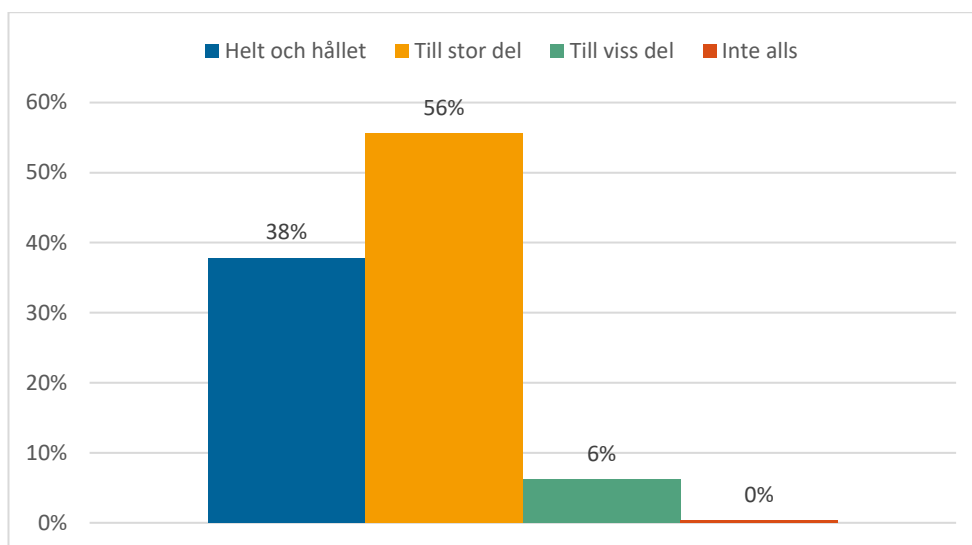
Grundsärskolans rektorer beskriver en verksamhet som i stort sett kunnat fortgå som planerat under pandemin. Elever har i stor utsträckning, enligt rektorerna, fått det stöd de behöver och rutiner kring undervisningen har i mångt och mycket kunnat bibehållas, vilket bidragit med en trygghet för eleverna. På en skola ställdes elevernas habilitering in under våren, vilket skapade vissa svårigheter men nu är verksamheten åter igång. Resurspedagoger nämns av en av rektorerna som ett viktigt stöd för eleverna och de har i sin tur fått stöd av kurator och psykolog.

Rektorer bedömer överlag att de har god beredskap att upprätthålla stöd vid omställningar men ser risker kopplade till en eventuell skolstängning

Flertalet rektorer från grundskolan och grundsärskolan menar att de har en god beredskap för att upprätthålla stödinsatser, även vid de omställningar som pandemin kan medföra. Rektorer hänvisar till att elevhälsan i stor utsträckning varit involverade i planeringen för och hanteringen av omställningar kopplade till pandemin, både på skol- och individnivå.

Diagrammet nedan (diagram 6) visar att nära fyra av tio rektorer bedömer att de helt och hållet skapat en tillgänglig lärmiljö där alla elever har tillgång till stöd även om det skulle bli en hög lärarfrånvaro. Drygt hälften av rektorerna bedömer att de gjort detta till stor del. Samtidigt finns det behov hos en mindre andel skolor att planera för hur stödet till elever ska upprätthållas vid lärarfrånvaro. Rektorer menar att stödet till elever är särskilt sårbart vid långvarig frånvaro hos specialpedagogisk personal. I detta avseende framstår skillnader utifrån huvudmannatyp bland de skolor som ingått i granskningen, där en större andel rektorer för skolor med enskilda huvudmän skattar att de helt och hållet skapat en tillgänglig lärmiljö där alla elever har tillgång till stöd även om det skulle bli en hög lärarfrånvaro. Det framkommer även vissa skillnader utifrån kommuntyp, där rektorer på skolor belägna i storstäder och storstadsnära kommuner i större utsträckning skattar att de helt och hållet skapat en tillgänglig lärmiljö även om det skulle bli hög lärarfrånvaro.

Diagram 6. I vilken utsträckning skulle du som rektor skatta att ni har skapat en tillgänglig lärmiljö där alla elever har tillgång till stöd även om det skulle bli en hög frånvaro hos lärarna?

Många rektorer från såväl grundskola som grundsärskola framhåller att planen för personalfrånvaro behöver ta hänsyn till att elever i behov av särskilt stöd är i större behov av kontinuitet i den personal som undervisar. På vissa skolor har rektor kartlagt vilka andra i personalen som har kunskap om elever med stödbehov och vilka vikarier som kan undervisa dessa elever. En rektor uppger exempelvis att det görs en kontinuerlig genomgång av elever i behov av stöd för att säkerställa att det alltid finns en huvudansvarig lärare på plats för varje elev. En annan rektor beskriver hur skolan etablerade en ny rutin som bestod i att elever i behov av stöd skulle informeras dagen innan vid lärarfrånvaro så att de kan förberedas för vem som möter dem nästa dag. Tydlig dokumentation som är tillgänglig digitalt framhålls också som en viktig faktor för att kunna bibehålla kontinuitet i stödet även vid lärarfrånvaro. Grundsärskolerektorer framhåller att det i grundsärskolan ofta finns en hög personaltäthet och små undervisningsgrupper samt en nära samverkan och samplanering mellan lärare och annan personal, vilket de menar ger goda förutsättningar att hantera personalfrånvaro.

Flera rektorer menar att de planerat för hur stödet till elever skulle upprätthållas vid den händelse att skolan skulle stänga och övergå till distansundervisning. Vissa skolor har kartlagt vilka elever som skulle vara i behov av utökat stöd i en sådan situation och också beslutat om vilka lärare som skulle ansvara för dessa elever. En rektor beskriver att de har behövt tänka nytt när det gäller tillgänglig lärmiljö vid distansundervisning. Ett led i detta har varit att lärarna har fått granska sina egna och varandras lektionsplaneringar utifrån hur tillgängliga de är för eleverna.

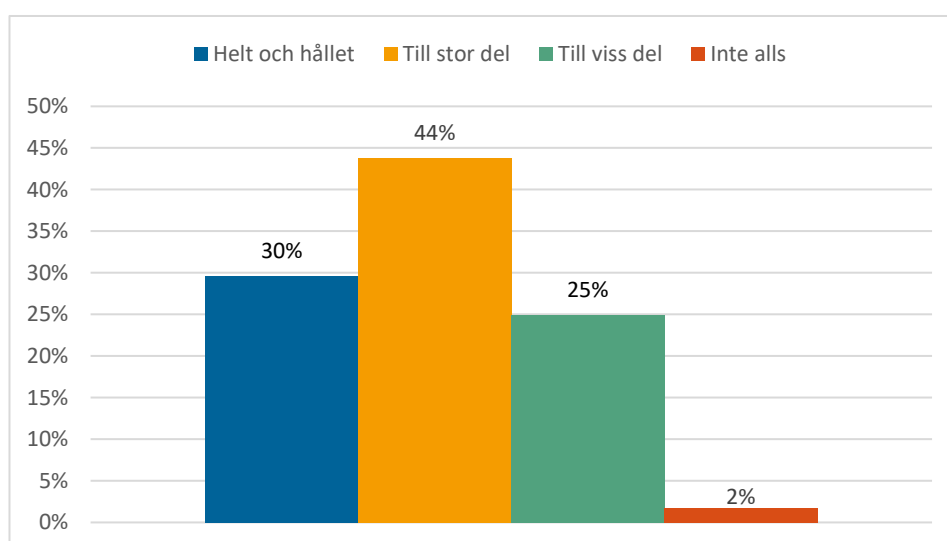
Samtidigt ser flera rektorer utmaningar i att såväl upprätthålla befintligt stöd som identifiera elever vars stödbehov skulle förändras om undervisningen skulle bedrivas mer som distansundervisning. Flera rektorer uppger att det behövs en tydlig plan för hur digitala klassrum kan anpassas utifrån alla elevers specifika behov. Rektorer påpekar också att det krävs kompetensutveckling hos personal kring digitala verktyg i stödsituationer. Till övervägande del anser rektorer emellertid att elever i behov av stöd behöver komma till skolan och få undervisning, även vid en eventuell skolstängning.

Många skolor har infört och informerat om åtgärder för att minska smittspridning men det krävs arbete för att skapa uthållighet i dessa åtgärder

De elevrepresentanter som ingått i granskningen beskriver överlag att de fått god information om pandemin och skolans arbete för att hantera denna. Detta har främst skett i helklassformat inom ramen för mentorstid och ibland även som en integrerad del av undervisningen i vissa ämnen. Eleverna har exempelvis fått titta på och diskutera nyhetsinslag om pandemin och följt läget i Sverige och i världen. I några fall berättar eleverna att skolan betonat vikten av att informera sig via trovärdiga källor och att de har fått titta på informationsfilmer från Skolverket och Folkhälsomyndigheten. I vissa fall har skolans elevråd och/eller trygghetsgrupp också bistått med information och möjlighet till diskussion kring läget. Elever berättar också att de fått information via skolans digitala kanaler.

Många elever menar att skolan i stor utsträckning infört och informerat om vilka åtgärder som vidtagits för att minska risk för smittspridning, samtidigt är det flera elevrepresentanter som menar att skolans arbete kunde förbättras i detta avseende. Av diagram 7 framgår att en av tre elevrepresentanter anser att skolan helt och hållet infört och informerat om regler för att minska smittspridning, nästan hälften menar att skolan gjort detta till stor del. Samtidigt är det så många som drygt en fjärdedel av elevrepresentanterna som menar att skolan endast till viss del eller inte alls infört och informerat om regler kopplade till skolans arbete för att minska smittspridning.

Diagram 7. I vilken utsträckning skulle ni som elevrepresentanter skatta att skolan har infört regler, och informerat elever om dessa regler, om hur skolan arbetar för att minska risken att elever ska bli smittade av covid-19?

De åtgärder som grundskolerektorer och elever berättar om i granskningen handlar vanligen om att skolan har infört förändrade tider för måltider i matsalen och

avståndsmarkeringar i golvet för att förhindra trängsel. I vissa fall lägger matsalspersonalen upp maten åt eleverna. På vissa skolor åt eleverna under våren tidvis lunchen på andra platser, såsom utomhus i värmestäl eller i sina klassrum. Elever och personal har getts tillgång till handsprit och fått information, ofta skriftligen såväl som muntligen, om rutiner för god handhygien. På några håll ser personalen till att alla elever spritar händerna innan de går in i matsalen. På en skola står rektorn och tar emot eleverna med handsprit varje morgon. Raster och idrottslektioner har i större utsträckning hållits utomhus. Vissa moment såsom simundervisning och dans har skjutits på framtiden eller genomförts i mindre grupper. I vissa fall har eleverna inte bytt om i omklädningsrummen.

Vidare berättar rektorer och elever att skolkaféer har stängts, sittplatser i matsalen har ibland glesats ut och i vissa fall har även klassrummen möblerats om för att skapa större avstånd mellan eleverna. På en skola har klädkrokar, skåp och hurtsar flyttats isär för att minska trängsel och skolan har köpt in utrustning för utomhusundervisning. Ibland har schemaändringar gjorts så att elever har olika start- och sluttider och raster vid olika tidpunkter. Vissa skolor har öppnat upp fler in- och utgångar till skolan, öppnat klassrummen innan lektionerna startar för att minska antalet elever i kapprum och korridorer och gett elever tillgång till egna böcker för att de inte ska behöva dela. På många skolor uppger rektorerna att städningen av skolans lokaler har utökats.

Många grundskolerektorer har i intervjuer berättat att för de yngre åldrarna har det införts restriktioner om att vårdnadshavare ska lämna och hämta barnen utomhus. Kommunikationen med vårdnadshavare har i större utsträckning skett digitalt menar rektorerna. Skolavslutningen genomfördes på många håll utan närvarande vårdnadshavare, som istället ibland fick ta del av den genom en videospelning. Större sammankomster där elever från olika klasser blandas har undvikits; fadderverksamhet, skolresor, temadagar och utflykter har i stor utsträckning ställts in. I vissa fall finns en plan för hur skolan ska agera om elever uppvisar symptom under skoldagen. I många fall uppger rektorer att de har fått stöd och vägledning från huvudmannen kring vilka åtgärder som är lämpliga att vidta och hur dessa ska kommuniceras till elever och vårdnadshavare. Rektorer hänvisar också till att de använt sig av Folkhälsomyndighetens och Skolverkets riktlinjer och råd kring åtgärder mot smittspridning. I intervjuer berättar flertalet elevrepresentanter att de fått tydlig information om att de ska vara hemma vid symptom men i skolan när de är friska.

Även om många elevrepresentanter förmedlar en liknande bild som rektorerna kring vilka åtgärder som vidtagits för att minska risk för smitta, är de i större utsträckning ifrågasättande till efterlevnaden och effektiviteten av vissa åtgärder. Till exempel ger elevrepresentanter uttryck för att vissa åtgärder kan riskera att vara kontraproduktiva. Att personal lägger upp mat i matsalen kan exempelvis skapa längre köer och trängsel utanför matsalen. Det är enligt många av de intervjuade eleverna för trångt för att hålla avstånd i och utanför matsalen. I vissa fall uppger eleverna att det inte heller skett några förändringar i klassrummet som möjliggör ökat avstånd. På någon skola uppger eleverna att skolan inte tänkt på hur utrymmen där många elever samlas under rasten ska utformas för att det ska vara möjligt att hålla avstånd.

Många av elevrepresentanterna säger i intervjuerna att de tänker på att hålla avstånd – några elever i årskurs 9 berättar till exempel att "kramkulturen" har försvunnit och att de tänker på vara förebilder för andra elever. Samtidigt är det

många elevrepresentanter som berättar att det är lätt att glömma bort att hålla avstånd, särskilt när oron för smitta avtar och att minskat avstånd då riskerar att normaliseras. Elevrepresentanterna ger uttryck för att elever och till viss del lärare börjar "slappna av" i sitt förhållningssätt till pandemin och smittspridning. Av elevutslagorna att döma varierar det också i vilken utsträckning skolpersonalen påminner om vikten av att hålla avstånd och andra viktiga åtgärder för att minska smittspridning. På flera skolor uppges även informationen och påminnelserna ha mattats av under höstterminen. Flera elever uppger att de gärna vill bli påmind mer om att hålla avstånd. Några elevrepresentanter sammanfattar det som att det finns regler men att reglerna inte drivs igenom så hårt – att det inte finns så många regler som de absolut måste följa. I vissa fall uppger eleverna att skolan varit lyhörda för elevers synpunkter och förslag för att minska risken för smittspridning, men detta är något som såväl elever som rektorer uppger kan bli bättre på flera håll.

Även rektorer uppger att det är en utmaning att ha en bestående uthållighet kring de regler och rutiner som har beslutats på skolan. Precis som vissa elever beskriver, anger rektorer att smittspridningen inte alltid tas på allvar. Personalen behöver också påminna varandra och själva föregå med gott exempel och hålla avstånd. Rektorer påpekar också att vissa regler och förhållningssätt blir svårare att följa längre fram. Det är till exempel svårare att kräva att eleverna ska stå ute och köa till matsalen när det blir kallt ute. Rektorer uppger också att det kan vara en utmaning att upprätthålla avstånd i alla skolans lokaler, när fysiska begränsningar finns i exempelvis omklädningsrum och matsalar. Precis som eleverna beskriver, framstår matsalssituationen som en särskild utmaning på många skolor.

De åtgärder som rektorer inom grundsärskolan beskriver liknar i mångt och mycket de som införts inom grundskolan, såsom markeringar för att hålla avstånd, rutiner för god handhygien, utökade städrutiner, fler utomhusaktiviteter, justeringar i undervisningen vad gäller elevgruppers storlek, minskat antal gemensamma aktiviteter och få eller inga fysiska möten med vårdnadshavare. Moment vad gäller social träning och kunskap om samhället har fått skjutas på framtiden då dessa ofta innebär att elever och lärare färdas med kollektivtrafiken.

Grundsärskolan verkar också i många fall ha en beredskap och rutiner sedan innan pandemin för att arbeta mot smittspridning, då deras elevgrupp generellt är mer infektiöskänslig. En rektor beskriver att de på grund av pandemin sett över elevernas sjukdomsbild och hur personalen ska agera vid symptom. På en annan grundsärskola beskriver rektor att de håller basala hygienutbildningar två gånger om året, vilka nya medarbetare genomgår direkt vid anställning. Skolan har en tydlig rutin för om elever eller personal insjuknar under dagen, som består i att personal går direkt hem medan elever hålls avskilda tills vårdnadshavare ombesörjt transport hem. En annan grundsärskolerektor berättar att de sedan tidigare har en handlingsplan med riktlinjer för att minska smittspridning som de justerar efter behov om nya riktlinjer kommer. En tredje grundsärskolerektor berättar att personalen har ett "corona-kit" med fullständig skyddsutrustning som de även har tränat på att använda med eleverna för att de inte ska bli rädda om de skulle behöva ta den i bruk. Grundsärskolorna har därutöver i stor utsträckning hållit stängt för besökare och hantverkare har exempelvis fått besöka skolan under kvällstid. Grundsärskolerektorerna framhåller även att de har nära kontakt med läkare och andra professioner på habiliteringen i arbetet för att minska smittspridning.

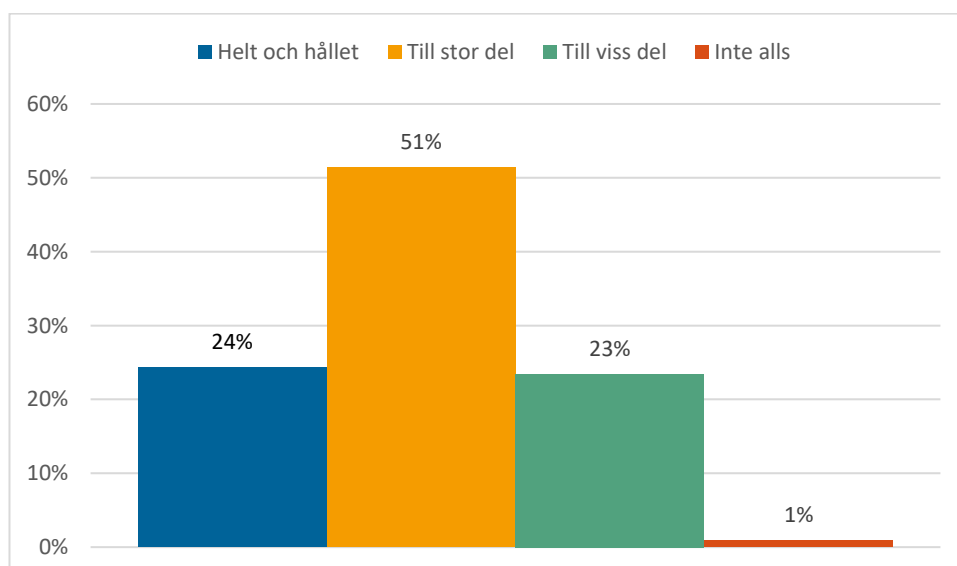
Flera grundsärskolerektorer beskriver det som en särskild utmaning för elevgruppen att hålla avstånd. Elever kräver fysisk närhet i många av de dagliga mötena, påpekar flera rektorer. Likaså är det viktigt att åtgärder görs med lyhördhet för elevgruppens behov. Det finns även en del negativa biverkningar av införda åtgärder. En rektor berättar att för vissa elever kan handtvätt bli ett tvångsmässigt beteende, vilket skolan har fått jobba med. En av grundsärskolerektorerna förklarar att pandemin inneburit en ökad arbetsbelastning både fysiskt och känslomässigt, då personalen känner till att smitta kan få svåra konsekvenser för eleverna.

Elever uppger att det inte förekommer någon utbredd oro men individuell kartläggning saknas på många håll

Den samlade bild som såväl rektorer som elevrepresentanter förmedlar i intervjuer med Skolinspektionen är att det inte förekommer någon utbredd oro för pandemin bland eleverna. Av många elevintervjuer framgår att det fanns en större oro under våren än vad som är fallet under höstterminen.

Av diagram 8 framgår att nära en av fyra elevrepresentanter skattar att lärare helt och hållet hjälper elever som är oroliga på grund av covid-19. Drygt hälften anser att lärare gör detta till stor del. Nära en av fyra anser att lärare endast till viss del eller inte alls hjälper elever som är oroliga på grund av covid-19.

Diagram 8. I vilken utsträckning skulle ni som elevrepresentanter skatta att lärare hjälper elever som är oroliga på grund av covid-19?

Elevrepresentanterna berättar att de för det mesta känner till vem de skulle vända sig till om de kände sig oroliga för covid-19, vanligen mentor, kurator eller skolsköterska. Även rektorer hänvisar till att oro hos eleverna identifieras genom etablerade kanaler från mentor till elevhälsa och genom information från vårdnadshavare. På vissa skolor har skolsköterska eller kurator haft samtal i

grupper eller klasser och ibland även enskilt när det funnits en oro bland eleverna. I vissa fall är det specialpedagogen som haft samtal med enskilda elever. Elevhälsan har också i flera fall gett stöd till mentorer i att bemöta oroliga elever och i något fall har elevhälsan tagit fram material till mentorerna. I vissa fall har detta kommit från centralt ansvariga elevhälsorepresentanter. En skola har haft dubbla kuratorer på plats under pandemin för att kunna fånga upp elevers oro. En annan rektor hänvisar till att kurator under pandemin haft daglig kontakt med de elever som varit oroliga.

Flertalet rektorer för grundskolan uppger att de inte heller upplevt att eleverna har uttryckt någon påtaglig ökad oro under pandemin. I något fall då rektor beskrev att det förekom en ökad oro från såväl personal, elever som vårdnadshavare, hanterades detta genom att skolan gav information om vilka åtgärder som vidtas och att de följer Folkhälsomyndighetens råd och riktlinjer. Skolsköterskan förmedlade också information om covid-19 och använde sig då av Folkhälsomyndighetens filmer, bilder och stödmaterial i samtal med eleverna.

Samtidigt är det flera elevrepresentanter från grundskolan som påpekar att de inte blivit individuellt tillfrågade om de känner sig oroliga och att lärare kan göra mer för att hjälpa elever som är oroliga på grund av pandemin. På några skolor uppger elever även att skolan inte varit tydlig med vem de ska vända sig till vid oro. Flera elevrepresentanter som Skolinspektionen intervjuat säger att det hade varit bra med ännu mer information och att lärare hade kunnat ställa mer frågor till eleverna om hur de tänker och känner, detta utan att eleverna först påtalade att de kände sig oroliga. På en skola uttrycker eleverna ett framtida önskemål om att varje elev ska erbjudas samtal med kurator. Det framkommer även i intervjuer med eleverna att det kan finnas elever som tvekar att visa sig oroliga eftersom de då skulle riskera att bli retade av andra elever.

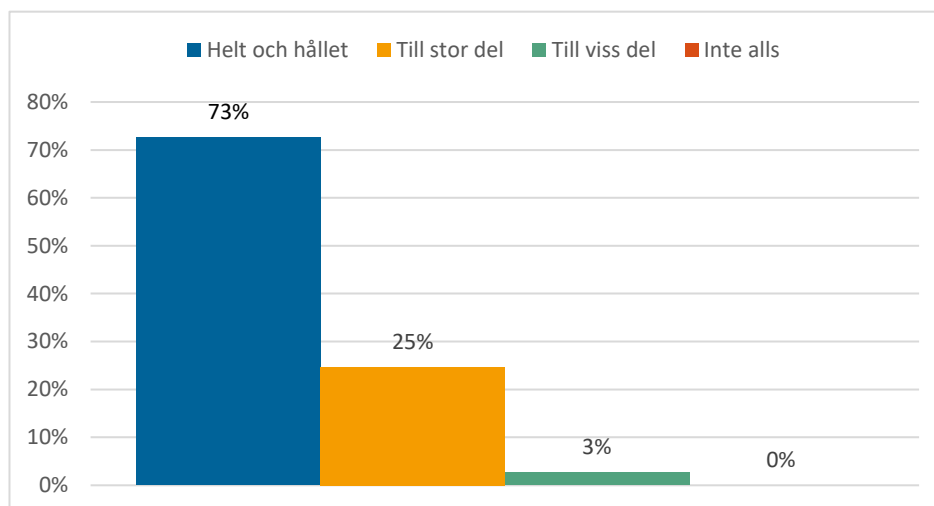
Det finns exempel på skolor som har gjort en individuell kartläggning (genom exempelvis en anonym enkät) av elevers oro, men på de flesta håll har en sådan kartläggning på individuell nivå inte genomförts. Det finns även rektorer som tillstår att skolan kunde bli bättre på att upptäcka vilka elever som lider av psykisk ohälsa på grund av pandemin och i vissa fall har ett sådant arbete planerats men ännu inte genomförts.

Överlag en god dialog med vårdnadshavare vid omställningar med anledning av den pågående pandemin

Majoriteten av grundskolerektorer beskriver att kontakten med vårdnadshavare varit god och i flera fall att den till och med har utvecklats under pandemin. Många rektorer uppger att de har strävat efter en större tillgänglighet och tätare dialog med vårdnadshavare under denna period. Vårdnadshavare har enligt rektorerna också uppskattat att få utförlig och frekvent information från skolan. En rektor beskriver exempelvis hur denne skickade ut daglig information till vårdnadshavare under vårens pandemiutbrott. Av diagrammet nedan (diagram 9) framgår att drygt sju av tio rektorer anser att skolan har goda rutiner för att kommunicera med

vårdnadshavare kring frågor som handlar om att skolan behöver förändra sitt arbetssätt på grund av covid-19. En av fyra anser att skolan har det till stor del. Rektorer för skolor med enskilda huvudmän skattar i större utsträckning än rektorer för skolor med offentliga huvudmän att de helt och hållet har goda rutiner för att kommunicera med vårdnadshavare kring frågor som rör förändrade arbetssätt med anledning av covid-19.

Diagram 9. I vilken utsträckning skulle du som rektor skatta att skolan har goda rutiner för att kommunicera med vårdnadshavare kring frågor kopplade till att skolan behöver förändra sitt arbetssätt på grund av covid-19?

Många rektorer beskriver att den information de har förmedlat har handlat om skolans åtgärder för att minska smittspridning, riktlinjer kring hur milda symptom ska hanteras, skolpliktens betydelse och omställningar som skolan gjort med anledning av den pågående pandemin. I flera fall berättar rektorer att kontakten med vårdnadshavare varit en del av och tagit stöd i det vidare planeringsarbetet kring skolans arbete under pandemin, med en ansvarsfördelning kring vem som förmedlar vilken information. Flera rektorer beskriver att de har använt sig av Folkhälsomyndighetens och Skolverkets information och också väglett vårdnadshavare kring var de kan hitta tillförlitliga källor. Vid frågor som har varit av en generell art från vårdnadshavare, har flera skolor sett till att göra sådan information tillgänglig för samtliga vårdnadshavare.

Det stora flertalet rektorer från grundskolan hänvisar till att de redan har etablerade kanaler och goda rutiner för att kommunicera med vårdnadshavare. Till största delen används redan befintliga kommunikationskanaler såsom digitala plattformar och mailkommunikation och vid behov har detta kompletterats med telefonkontakt. Flera rektorer framhåller att de också säkerställer att vårdnadshavare har läst information genom att begära läskvitto. Fysiska möten för utvecklingssamtal och föräldramöten har av smittskyddsskäl i stor utsträckning undvikits och skett digitalt eller per telefon, men på vissa skolor har det funnits möjlighet att vid önskemål också träffas fysiskt.

Flera rektorer berättar att de har prövat nya sätt att förmedla information till vårdnadshavare såsom att spela in en film för att göra informationen mer personlig. I något fall beskrivs att vårdnadshavare uppmanades att skicka in frågor inför ett föräldramöte som sedan hölls digitalt. Rektorer hänvisar i vissa fall till tidigare etablerade samverkansforum mellan vårdnadshavare och skolan där

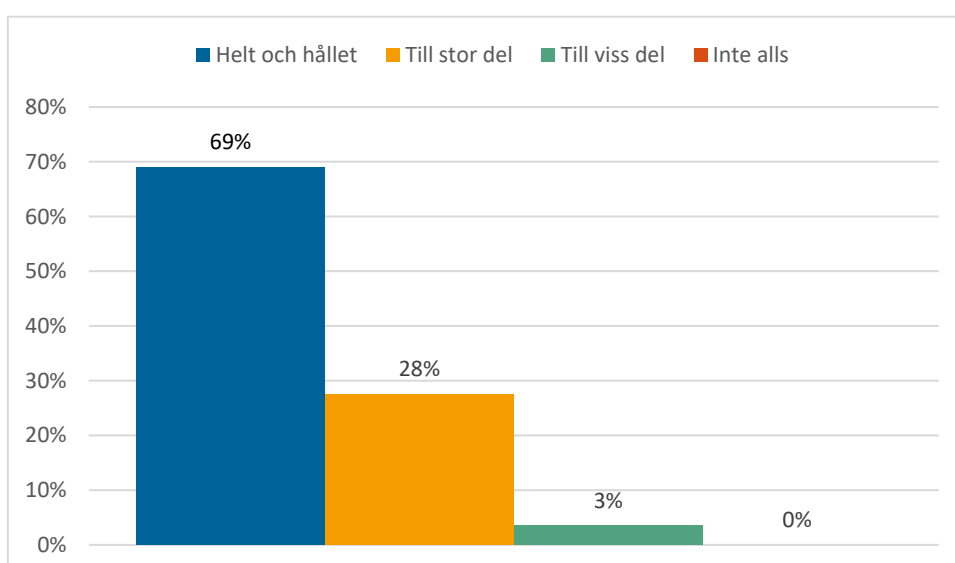
eventuella omställningar har kunnat diskuteras löpande under pandemin. På någon skola har detta skett så ofta som två gånger per vecka.

Även huvudmännen har i många fall nyttjat skolornas digitala plattformar för att föra ut samlad information till vårdnadshavare, om exempelvis riktlinjer kring smitta, för att säkerställa att alla vårdnadshavare får samma information. En rektor berättar att huvudmannen också sammanställt ett häfte med svar på alla frågor som dykt upp från vårdnadshavare och personal kring hur skolan agerar kopplat till pandemin.

Även rektorer från grundsärskolan uppger att de sedan tidigare har en nära och god kontakt samt väl inarbetade kanaler för kontakt med vårdnadshavare och elevers boenden, genom vilka de förmedlat information om skolans åtgärder för att minska smittspridning och andra förändringar i skolans arbete. De kanaler som används i kontakten med vårdnadshavare är i stort sett desamma som beskrivs av grundskolerektorerna men med tillägg såsom elevdagböcker och skriftlig information i pappersformat. På en grundsärskola beskriver rektorn att denne finns på plats på morgonen och fångar upp frågor från vårdnadshavare. En rektor nämner att de tack vare den täta dialogen snabbt upptäcker om vårdnadshavare inte tagit till sig information. Även vad gäller grundsärskolan har huvudmannen i flera fall gått ut med samlad information till vårdnadshavare.

På frågan om hur dialogen skulle fungera vid en eventuell stängning av skolan bedömer majoriteten av rektorer att de har beredskap för att kunna hantera en god dialog med vårdnadshavare. Av diagrammet nedan (diagram 10) framgår att nästan sju av tio rektorer fullt ut har beredskap för att hantera dialogen med vårdnadshavare om skolan skulle behöva stängas. Drygt en fjärdedel av rektorerna skattar att skolan till stor del har en sådan beredskap på plats. Skillnader kan skönjas mellan huvudmannatyp, där rektorer i skolor med enskilda huvudmän skattar beredskapen högre än rektorer i skolor med offentlig huvudman.

Diagram 10. I vilken utsträckning skulle du som rektor skatta att skolan har en god beredskap för att kunna hantera en god dialog med vårdnadshavare vid en eventuell stängning av skolan på grund av covid-19?

Grundskolerektorer bedömer i stor utsträckning att befintliga kanaler skulle fungera även vid en stängning. De digitala plattformarna skulle kunna användas för

att exempelvis ge vårdnadshavare tillgång till lektionsplaneringar. Flera rektorer berättar att de proaktivt informerat om hur skolan skulle agera och hur undervisningen skulle utformas vid en stängning och till exempel gett stödinstruktioner till vårdnadshavare om hur de ska kunna stödja sina barn i en sådan situation. I många fall, i synnerhet på de skolor där distansundervisning har erbjudits vissa elever, har veckoplaneringar och stödinstruktioner redan gjorts tillgängliga. En rektor nämner att skolan tagit fram en checklista och åtgärdsplan för en eventuell skolstängning som är kommunicerad med vårdnadshavare. I vissa fall har skolan kartlagt och planerat för vårdnadshavare som har samhällsbärande tjänster.

Några rektorer påpekar att de kunde bli bättre på att informera proaktivt om hur skolan skulle hantera situationer som kan uppkomma kopplat till pandemin. Fokus har på vissa skolor mer entydigt varit att kommunicera om nuläget. En annan rektor nämner att en utmaning är att ge lärare beredskap för att hantera vårdnadshavare som vänder sin frustration mot skolan när de inte mår bra, en risk som rektorn anser ökar i samband med pandemin.

När det gäller grundsärskolan nämner en rektor att de i skolans handlingsplan för en stängning också har en plan för kommunikation med vårdnadshavare, men som tidigare nämnts är det många grundsärskolerektorer som inte tror att det blir aktuellt med en stängning och därför i mindre utsträckning planerat för detta.

Flera rektorer från såväl grundskola som grundsärskola beskriver att skolan och/eller huvudmannen har förmedlat information på flera språk, dels genom att översätta skriftlig information, dels med hjälp av tolk, studiehandledare och annan flerspråkig personal som har kunnat bistå i enskilda kontakter med vårdnadshavare. Samtidigt är det flera rektorer som lyfter just kontakten med vårdnadshavare som inte har svenska som sitt modersmål som en utmaning, i synnerhet om en skolstängning skulle bli aktuell. Ett sätt som nämns för att hantera att vårdnadshavare kan ha svårigheter att ta till sig information, är att säkerställa att samma information går till både elever och vårdnadshavare.

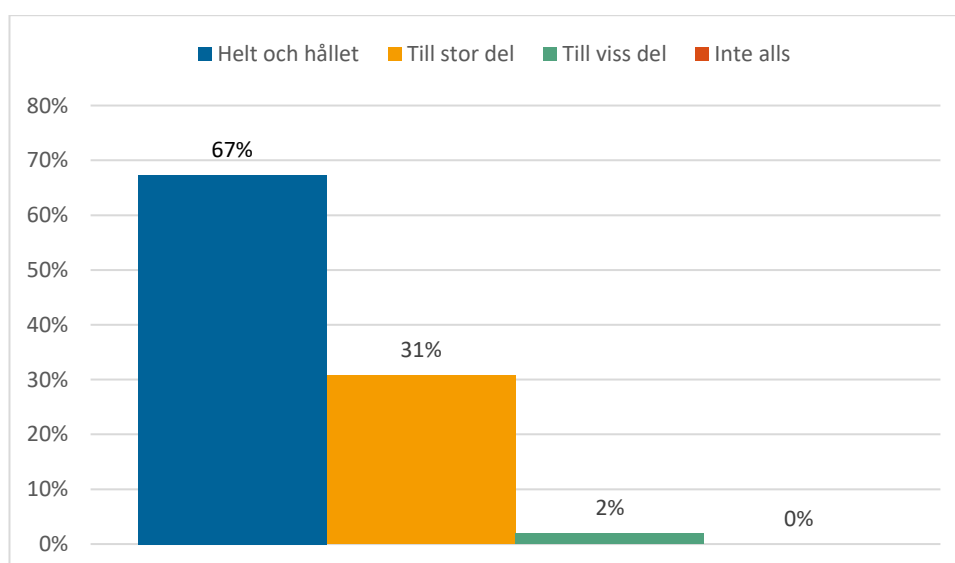
Rektorer har sett behov av tätare uppföljning av elevers frånvaro och uppsökande kontakt med oroliga vårdnadshavare

Gemensamt för såväl grundsär- som grundskolerektorer är att de beskriver att de sedan tidigare har goda rutiner för uppföljning av elevers frånvaro, men att många sett att dessa har behövt justeras och förstärkas under den pågående pandemin. Rektorer beskriver framför allt att de har behövt följa upp frånvaron med tätare intervaller, på såväl individ- som gruppnivå. En rektor framhåller vikten av att frånvaro dokumenteras noggsamt på individnivå för att kunna se till att elever får sin garanterade undervisningstid. Under perioder av hög frånvaro beskriver rektorer att de också följde upp frånvaro på klassnivå, genom att lärare fick göra en inventering av frånvaron i respektive klass och rapportera till rektor. På många skolor har även skolans huvudman efterfrågat uppgifter kring elevers frånvaro, främst under våren, för att kunna få en bild av hur den samlade frånvaron ser ut. I flera fall har huvudmannen också bistått med stöd och riktlinjer kring hur frånvaro ska hanteras i samband med pandemin. Rektorer från såväl grundskola som grundsärskola framhåller också vikten av en tydlig ansvarsfördelning kring vem som följer upp frånvarande elever.

Flertalet rektorer från både grundskola och grundsärskola uppger att de har erfarenhet, främst från vårterminen, av att vårdnadshavare hållit sina barn hemma på grund av oro för smittspridning. Skolors sätt att hantera detta är, utifrån rektorers utsagor, att dels förse vårdnadshavare med generell information om skolplikten och skolans arbete för att minska smittspridning, dels vilka kanaler de kan nyttja vid oro. Rektorerna (alternativt mentorer eller elevhälsa) tar sedan vid förekommen anledning enskilda kontakter med vårdnadshavare och försöker genom dialog och information om både skolpliktens betydelse och skolans arbete mot smittspridning få vårdnadshavare trygga med att låta sina barn återvända till skolan. En rektor berättar att de enligt särskild rutin hade daglig kontakt med elev och vårdnadshavare vid frånvaro på grund av oro. På en annan skola berättar rektorn att skolan även genomfört hembesök om vårdnadshavare inte gått att nå via telefon. I vissa fall har skolan också samverkat med socialtjänst eller krävt läkarintyg på att familjemedlemmar tillhör riskgrupp. Skolornas förfaringsätt tycks enligt rektorer ha gett resultat genom att majoriteten av elever som var hemma på grund av vårdnadshavares oro sågs ha återvänt till skolan. Rektorer berättar att det endast är i ett fåtal fall, vanligen kopplat till speciella omständigheter, som elever är hemma under höstterminen.

Av diagram 11 framgår att nära sju av tio rektorer anser att skolan helt och hållet har rutiner för att så långt som möjligt främja symptomfria elevers närvaro i skolan. Drygt en tredjedel anser att skolan har detta till stor del.

Diagram 11. I vilken utsträckning skulle du som rektor skatta att skolan har rutiner för att så långt som möjligt främja symptomfria elevers närvaro i skolan (givet att det i det fall det förekommer att vårdnadshavare av rädsla/oro håller sina barn hemma från skolan).

Rektorer från såväl grundskola som grundsärskola framhåller vikten av att vara lyhörd inför vårdnadshavares oro och har i stor utsträckning, som tidigare beskrivits, också försökt att skapa flexibla lösningar om någon i familjen till exempel tillhör riskgrupp, exempelvis genom distansundervisning eller undervisning på kvällar eller helger. Rektorer från grundsärskolan framhåller att deras elever många gånger kan vara extra infektiösa. En grundsärskolerektor berättar att vårdnadshavarna reagerade med stark oro när pandemin utbröt och höll sina barn hemma. Personal från skolan hade då kontakt med eleverna varje dag och administrativ personal körde hem till eleverna för att hämta och lämna

undervisningsmaterial. En grundskolerektor berättar att de såg en tendens att vissa elever i behov av stöd stannade hemma mer i början av pandemin, men genom att elevhälsan och mentor hade ett strukturerat arbete kring uppföljning av frånvaro kunde dessa elever återvända till skolan.

Även om det på många håll verkar finnas fungerande rutiner för att skyndsamt följa upp frånvaro kan uppföljningen på såväl elev-, klass- och skolnivå på några skolor bli ännu mer frekvent. Likaså kan kontakten med vårdnadshavare ske än mer skyndsamt, uppger rektorer på några skolor. Vissa skolor behöver också se över sin rutin för frånvarouppföljning så att den också fångar elevers frånvaro relaterade till den pågående pandemin. På någon skola finns rutiner för att följa upp elever med långvarig frånvaro, men dessa är ännu inte dokumenterade.

Avslutande diskussion

Mycket i Skolinspektionens granskning tyder på att grundskolor och grundsärskolor lyckats väl med att skapa en beredskap för att hantera de omställningar som den pågående pandemin medför. Samtidigt vill myndigheten peka på ett antal områden som framstår som särskilda utmaningar för skolorna och som kräver extra fokus i det fortsatta arbetet. Det är viktigt att återigen betona att denna bild bygger på rektorers och elevers egna utsagor och självskattningar, som dessutom samlades in i ett läge då smittspridningen i landet var lägre än vad som är fallet när denna rapport publiceras. I dagens läge har smittspridningen nu ökat betydligt, vilket gör det än mer angeläget att bidra med lärande exempel för hur undervisning kan bedrivas med god kvalitet under pandemin.

Även om rektorer till stor del verkar initierat ett sådant arbete, vill Skolinspektionen understryka vikten av att följa upp vilken påverkan den ökade frånvaron hos elever och personal har på elevernas utbildning. Rektorer kan med fördel gå igenom klass för klass för att få en bild över vad som behöver tas igen. Det är även viktigt att planera, gärna tillsammans med eleverna, för alternativ till de aktiviteter eller moment i undervisningen som är svåra att genomföra av smittskyddsskäl, som exempelvis moment i ämnet idrott och hälsa. Rektorer behöver också se till att lärare, gärna i samverkan med elevhälsan, utvecklar former för hur elevers kunskapsutveckling kan följas upp kontinuerligt även vid en hög elev- och lärarfrånvaro och vid en eventuell skolstängning.

Det finns därtill indikationer på att flera skolor behöver planera för att stödet till elever ska kunna fortgå i så ordinarie omfattning som möjligt, även vid en skolstängning eller vid den händelse att personal med specialpedagogisk kompetens är långvarigt frånvarande. Skolor behöver också planera för att kunna fånga upp nya stödbehov som kan uppkomma kopplat till dessa omställningar och planera för hur de ska kunna ge stöd via digitala verktyg om en skolstängning skulle bli aktuell. Många rektorer pekar också på begränsningar när det gäller möjligheten att undervisa yngre elever på distans. Det finns därför ett behov av att rektorer, både i relation till yngre elever och elever i behov av särskilt stöd, i dialog med huvudmannen planerar för att använda det utrymme som förordningen (2020:115) möjliggör för att bedriva undervisning för ett begränsat antal elever som har behov av pedagogernas fysiska närvaro, vid beslut om delvis stängning av skolverksamheten. Det kan också ske genom att exempelvis ge elever i lågstadiet undervisning i en annan av huvudmannens skolor eller genom att omdisponera undervisningstiden.

Det finns i granskningen signaler, som även styrks av andra aktörers uppföljningar⁸, på att lärare på vissa skolor har upplevt en ökad arbetsbörda när de både har behövt upprätthålla undervisning i skolan och samtidigt undervisa på distans eller förse elever med genomtänkt material att kunna arbeta med hemifrån. Vissa skolor har utvecklat strategier för att hantera detta genom att skapa en arbetsfördelning där viss personal är beredda att ta ett större ansvar för eventuell distansundervisning och annan personal tar ett större ansvar för undervisningen på plats i skolan.

⁸ Lärarförbundet (2020). "Läget är katastrofalt, pressat och ohållbart". *Lärarnas syn på hur det fungerar att arbeta under covid-19*; Lärarförbundet (2020). "Inte ens en meter mellan eleverna". *Lärares syn på hur det egentligen fungerar att följa Folkhälsomyndighetens riktlinjer och rekommendationer.*; Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

Skolinspektionen vill i detta sammanhang betona vikten av att rektor och huvudman stöttar lärarna i deras yrkesutövning och skapar en långsiktig och hållbar arbetsmiljö att bedriva undervisning i, i synnerhet då pandemin förmodas fortsätta under en längre period.

Av Skolinspektionens granskning framkommer att många skolor har infört flera viktiga åtgärder för att minska risken för smittspridning, men det finns fortsatta utmaningar i arbetet med att skapa uthållighet i efterlevnaden kring dessa åtgärder. Trängsel i skolans lokaler, i synnerhet kopplat till matsalssituationen, och svårigheter att hålla avstånd framstår som de största utmaningarna för att minska risken för smittspridning. Ofta är eleverna mer ifrågasättande än rektorerna kring vissa av de åtgärder som införts. Eleverna menar att de inte alltid är heltäckande och/eller att de efterlevs dåligt eller till och med kan vara kontraproduktiva. Rektorer behöver i större utsträckning följa upp elevernas erfarenhet och upplevelse av de åtgärder som skolan vidtagit och involvera såväl elever som personal i planeringen för skolans fortsatta arbete för att förhindra smittspridning. Som ett steg i detta arbete kan det behövas kontinuerliga samtal med eleverna om vilka regler och riktlinjer de upplever svårast att följa. Rektorn behöver tillsammans med personalen fortsätta ge enhetliga och tydliga signaler samt påminna eleverna om att alla har ett gemensamt ansvar för att minska smittspridning.

Även om de grundskoleelever som ingått i granskningen ger uttryck för att det inte förekommer någon större utbredd oro för pandemin, och att de för det mesta vet vem de ska vända sig till om de skulle känna sig oroliga, finns det flera elever som tycker att skolan skulle behöva tillfråga eleverna enskilt och mer proaktivt för att kunna fånga förekomst av oro. Endast ett fåtal skolor har gjort en individuell kartläggning över elevers oro. Resultaten visar att det finns en stor risk för att skolan inte identifierar och når alla elever som upplever en oro. Oron för pandemin kan ha många beståndsdelar – det kan handla om att elever känner en oro för egen eller nära anhörigs sjukdom. Det kan också vara en oro och funderingar kring att man inte kan prestera på samma sätt som tidigare, för hur bedömning av ens prestationer kommer att gå till eller om man får med sig tillräckliga kunskaper för fortsatta studier. Det kan också finnas en oro för närståendes situation eller förändringar i hemmiljön och eventuell risk för utsatthet. Vissa elever kan också känna av en oro för pandemins effekter på samhället. Att arbeta aktivt med att minska elevers oro är därmed en av skolornas viktigaste uppgifter under pandemin.

Bilaga

Urval och genomförande

Skolinspektionen har i denna granskning av grundskolornas och grundsärskolornas arbete under höstterminen genomfört video- eller telefonintervjuer med 260 rektorer under vecka 35–42 hösten 2020 (varav 247 rektorer var från grundskolan och 13 från grundsärskolan⁹). Skolinspektionen har på 237 av dessa skolor (främst grundskolor) också genomfört en gruppintervju via video eller telefon med vanligtvis fyra elever. Ofta har det varit äldre elever från elevrådet som representerat skolans elever i intervjun.

Inspektionssamtalen med rektorer omfattade cirka 60 minuter med fokus på skolans arbete med undervisning och att främja elevernas närvaro i skolan. Under samtalen fick rektorerna skatta hur arbetet kring dessa två områden fungerat. Rektorerna fick även beskriva vad som enligt rektorerna har fungerat bra på skolan och vilka utmaningar rektorerna upplevt under våren och vilka utmaningar som kvarstår inför höstterminen. Rektorernas svar sammanställdes skriftligt av inspektörerna och rektorerna hade efteråt möjlighet att justera eventuella felaktigheter. Inspektionssamtalen med eleverna omfattade cirka 30 min och syftade till att fånga elevernas uppfattning av hur pandemin har påverkat deras skolsituation samt hur skolan arbetar med att begränsa smittspridning och främja närvaro. Även eleverna fick svara på skattningsfrågor kopplade till dessa områden. Därefter fördes uppgifterna in i ett digitalt inrapporteringsystem för att möjliggöra kvantitativa analyser av rektorernas och elevernas skattningar samt kvalitativa analyser av hela intervjuerna. Denna rapport baseras på kvantitativa uppgifter från samtliga 260 skolor och en kvalitativ analys av 58 skolor (45 grundskolor och samtliga 13 grundsärskolor).

Urvalet av skolenheter till denna granskning har syftat till att fånga en variation av grund- och grundsärskolor, utifrån följande parametrar:

- Årskurskombinationer; enbart F–3, 4–6 eller 7–9 samt skolenheter med olika kombinationer av årskurserna.
- Skolenheter av olika storlek, sett till elevantal uppdelat efter större/mindre än riksgenomsnittet.
- Huvudmannatyp, drygt en tredjedel av skolorna i granskningen var enskilda huvudmän vilket är högre än riksgenomsnittet.
- Kommuntyp, uppdelat på Sveriges kommuner och regioners (SKR:s) indelning i "mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner", "större städer och kommuner nära större stad" och "storstäder och storstadsnära kommuner".

Enligt Skolinspektionens urvalsprinciper exkluderas skolenheter som förväntas bli utvalda i andra kvalitetsgranskningar eller tillsyn under samma läsår (läsår 20/21).

⁹ Både grundsärskolor som hade och inte hade andra skolformer inom sin verksamhet.

Bakgrundsinformation

Diagram 12. Antal skolenheter i granskningen, uppdelat på huvudmannatyp och skolstorlek.

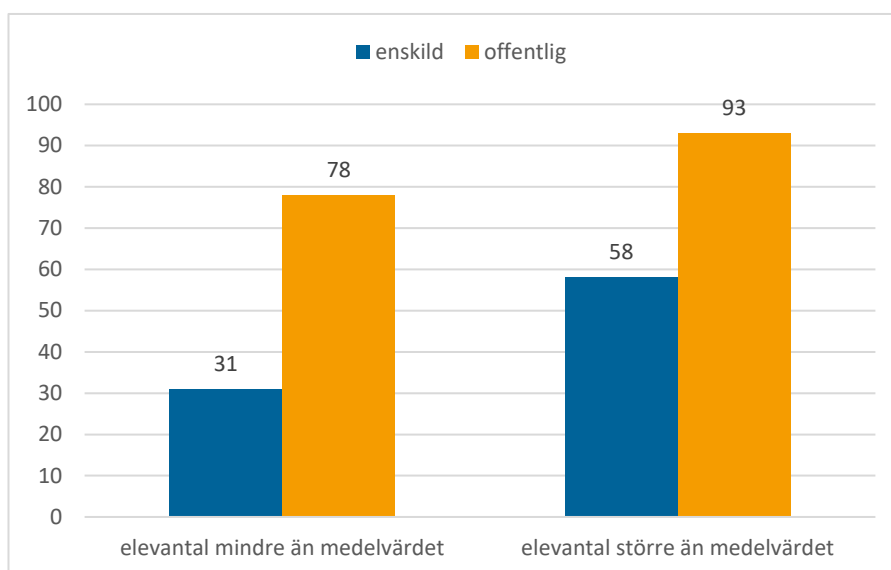

Diagram 13. Antal skolenheter som har respektive skolform, uppdelat på huvudmannatyp.

